

בדרכי אבותינו

עלון שבועי שע"י תלמוד תורה 'עטרת חיים' לבני תורה ק"ק תימן יע"א
בנשיאות מרן הגאון רבי יצחק רצאבי שליט"א

רח' הרא"ש 2 אלעד, ישראל. טל: 03-9097022

הגיליון מופץ בכל בתי הכנסת ק"ק תימן בעיר אלעד ועוד..

פניני הלכה
נמצא בעמוד השלישי

בנתיבי החינוך
הרב אליהו נהרי שליט"א מנהל הת"ת

רשע מה הוא אומר וכו'. אף אתה הקהה את שניו ואמור לו, בעבור זה, עשה ה' לי, בצאתי ממצרים. לי ולא לו. ואלו היה שם לא היה נגאל (אגדתא דפסחא)

כתב הכל בו על פסוק זה וז"ל: ובא להעיר, שצריך אדם לומר לבנו שיתחזק לעסוק בתורה יום יום, ושיתעסק במצות, ושידקק בשמירתם בתמימות. ואז יהיה מאותם שהי יתברך משנה הטבעים להצלתם וגאולתם לא בענין אחר, עכ"ל.

ללמדנו שלבן רשע יש להכות על ראשו שלא היה נגאל. ואדרבה זו היא הזדמנות להאריך ולהרחיב שכל שהאדם יכביד לבו כנגד השי"ת יסבול יותר ויותר. ועל אף שבתחילה יראה לבן הרשע משגשג ומצליח, אך הוא משום ילפני שבר גאון, וכמו שהיה לפרעה. אך מאידך יש לקרב את הבן הרשע באופן שאינו לשם שמים. שיאמר לו, שאם מעשיו יהיו טובים ישנה הקב"ה בשבילו את הטבעים. כי זה הוא רצונו של הרשע לנהל את העולם. וענין שינוי הטבעים, אינו רק כאשר מדובר בכלל ישראל או בחבורת אנשים. אלא אף ליחיד יעשה הקב"ה ניסים גדולים. וכמו שמובא ב'מדרש הגדול' למהר"ד עדני זצ"ל וז"ל: בעבור זה עשה ה' לי וגוי, יכול [שלא יצאו ממצרים] עד שנצטרפה זכות כלן וכו'? תלמוד לומר, בעבור זה עשה ה' לי, מלמד שכל אחד מישראל היה כדאי שיעשו נסין [ונפלאות אלו] על ידו [ובזכותו], עכ"ל.

וכך היה באמת כמובא בספר 'באר מים חיים' פרשת בשלח עה"פ 'ובני ישראל הלכו ביבשה' (שמות יד. כט) וז"ל: מיעוט רבים שנים, לומר, כי על שנים מישראל לבד נקרע הים, והם דתן ואבירם, שאמרו חכמינו ז"ל שנשארו ונקרע הים עליהם לבד ע"כ. ומקורו מיתרוגם יונתן בן עוזיאל' על פסוק 'ואמר פרעה לבני ישראל' (שמות יד. א) יעו"ש. ועל אף שהיו רשעים כידוע וע"כ לא יצאו יחד עם בניי. עכ"ז נקרע להם הים מפני שהרהרו בתשובה כשראו את קריעת ים סוף כמובא בספר 'יוחי יוסף' (ויש עוד טעמים רבים ומובאים בספרים). אי"כ כשיספר דברים כאלו לבן רשע, יתאוה לחזור בתשובה.

וב'אור החיים' הקדוש כתב וז"ל: ומכל מקום מה שטרח התורה לומר 'ביום ההוא'. לרמוז לנו, כי חייב אדם להגיד לבנו ענין יציאת מצרים, ובכלל הסיפור יגיד לו הנס והפלא אשר נעשה בליל הפסח. והוא שאמרו רז"ל ב'יוהר הקדוש' פרשת בא דף ל"ח ע"א, דכך אתגלי קב"ה בארעא דמצרים, והוא ליליא אתגהיר כשמשא בתקופת תמוז, לילה כיום יאר, ולזה סמך ביום ההוא עם והגדת. עכ"ל. וכונתו שיש לספר ולבאר לבנו כיום יאר. אי"כ גם אם בנו יודע הכל וכבר שיון עמו קודם הפסח את יציאת מצרים וכו', עכ"ז יש ענין שבלייל הסדר יבאר דבריו שוב.

וטעם הדבר כתב ב'פסח מעובין' (הובא במעם לועז על פסוק 'והגדת לבני' (שמות יג. ח)) שזהו שורש גדול לחיזוק היהדות, שאם הוא יחיד שנמצא בדרך, הוא צריך להוציא הדברים האלו מפיו, וביחוד את יציאת מצרים. כי אע"פ שהדברים עתיקים שאפילו תינוקות של בית רבן יודעים אותם, הוא צריך להוציא הדברים מפיו. שאם מוציאים הדברים מן הכח אל הפועל מתעורר הלב, ואינו דומה מי שחושב הדברים בלבו לזה שמוציא אותם מפיו. ומעין זה אמר מרן הגר"י רצאבי שליט"א שע"כ תיקנו לומר סיפור יציאת מצרים עם הבנים בדרך שאלה ותשובה, למען יחדור הדבר עמוק בלבם (דבאר דבריו בעמ' הבא יעו"ש).

ואף שנקיר סיפור יציאת מצרים הנו בפסח, ועל כן מכונה היא אגדה שהיא מושכת את הלב וכמובא ב'צחצחי לשון' (בעמ' החמישי יעו"ש). כבר כתבו המפרשים שחיובו בכל יום ויום וכמובא ביע"ז החיים' למהר"ר אלנדאף זצ"ל על פסוק 'ולמען תספר באזני בנך ובן בנך' (שמות י. ב) וז"ל: ידוע כי צריך האדם לספר נפלאות תמים דעים. והוא כי כמו שנזכרה יציאת מצרים בתורה חמשים פעמים, כן צריך האדם לספר לבניו ולבני בניו הנסים והאותות שעשה הקב"ה לישראל בכל עת וזמן. במכל שכן באותות שנעשו במצרים וכן במדבר ארבעים שנה וכן במסעות. כדי שידביקם באהבת השם ברוך הוא וליראה אותו. שנאמר 'ועתה ישראל מה ה' אלדיך שואל מעמך כי אם ליראה את ה' אלדיך' (דברים י. יב) וכתוב 'ואהבת את ה' אלדיך' (שם ו. ב), עכ"ל. וכל שהאדם ימסור עצמו ויתן מזמנו לספר על ניסי השי"ת. כן הקב"ה יתן עיניו עליו, ויזכרו בבנים יראים וצדיקים, כדברי חכמים 'במדה שאדם מודד בה מודדין לו'.

פרפרת לתורה

ועצם לא תשברו בו

(שמות יב. מז)

טעם למה שצוה הקב"ה, שלא ישברו עצם הפסח, אפשר שנתן הקב"ה מצוה זו, שבזכותה יצאו ממצרים בעצם היום ואין מוחה בידם. כמו שקבלו עליהם שלא ישברו עצם הפסח, כך לא ישברו בהם המצרים והכלבים כשיצאו לעיניהם בעצם היום.

'חן טוב'

למהר"י בריחי זצ"ל

התודה והברכה לכל המתנדבים בעם אשר נתנו מזונם ונספם קמחא דפסחא לידיען להעבירם למשפחות הנצרכות מבני עדתנו, היושבים על התורה והעבודה. יזכר השי"ת לחיות תמיד מן העותפים, וירבה ממונם בכלל כפליים, וכשם ששימחו את האמללים, כך ישמח ה' אותם לעד ולעולמי עולמים בבריאות איתנה ועזרתא מעליא.

מֶרֶן נְשִׂיא הַמוֹסְדוֹת

הרב הגאון רבי יצחק יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדת תימן

מצה רומזת ליער הטוב והמץ רומז ליער הרע.

התרחקות מהמץ ומיער הרע בתכלית הריחוק. שמירת מסורת אפייית המיוצגת ושכחת התורה בעניין זה.

(מתוך שיעורו השבועי של מרן מו"צ ויקרא התש"ע)

פתרונות לפרשת 'ויקרא'
אחודה חידה! 'ואם לא תגיע ידו די שה
והביא וגו' שתי תורים או שני בני יונה
אחד לחטאת ואחד לעלה' (ויקרא ה. ז.)
הזוכה בהגרלה: אליסף דחבש.
מי בתמונה? הרב אלעזר קורח.
הזוכה בהגרלה: הראל צדוק.

אזרחי ארצה!
לחג הפסח:
ההבדל ביניהם הוא נקודה
וההפרש ביניהם הוא שלוש
אך המהות היא שונה
בין הפותרים נכונה יוגרל פרס

מי בתמונה?

בין הפותרים נכונה יוגרל פרס

מצה זו שאנחנו אוכלים על שם מה, על שם שלא הספיקו בציקון של אבותינו להחמיץ וכי, שנאמר ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ, כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמחמה וגם צדה לא עשו להם. בין כל השאלות שיש בליל הסדר, אנחנו מעמידים גם את השאלה הזו. ישנם כמה שאלות בלילה הזה, ואע"פ שאפשר היה לומר את הדברים בלי לשאול שאלות, אבל כדי שהדברים יהיו מוחשיים ויחדרו, צריכים להעמיד שאלה ולענות תשובה. וכיון ששיל הסדר נועד לחנך ולגדל את הדור הבא, והגדת לבנו, אי"כ בדרך של קושיא, התירוץ נכנס יותר חזק.

לגבי השאלה הזאת מצה זו, או מרורים אלו שאנו אוכלים, זו לא סתם שאלה, אלא שואלים 'על שם מה?' מהרי"ץ עומד על הדיוק הזה, למה אמרו 'על שם מה?' בדרך שאלה ותשובה. אומר מהרי"ץ, משמע שיש אפשרות פה לפירוש אחר. דהיינו, לא שמקמשן לא יודע את התשובה, הפוך, הוא יודע לפחות שתי תשובות אם לא יותר, ולכן הוא רוצה לדעת מה העיקר.

כך כתב מהרי"ץ בעץ חיים על אגדתא דפסחא בפסקא הזאת. יש פה עוד שאלות אחרות שהוא מדבר עליהם, ובין היתר הוא מכניס את השאלה הזאת, ומיחו יש להקשות, אמאי שואל על שם מה, לימא בקיצור מצה זו שאנו אוכלים על שם שלא הספיקו וכי. ונראה לי, לפי שיש כאן שני דרכים. הדרך הא' מה שכתב הרב אבן עזרא, מביא הרד"א והרמ"ם בפסקת הא

לחמא עניא, שהמצרים היו מאכלים אבותינו מצה בימי השעבוד כדי שלא יתעכל מהרה. דהיינו, היה אפשר להסביר שהמצה שאנו אוכלים זה לא בגלל שכשיצאו אבותינו ממצרים לא הספיקו בצקם להחמיץ, אלא שבמצרים עצמה אכלנו מצה. כך כתב האבן עזרא שכשהיה שבו בהודו, הגישו שם לאסירים מצה. כיון שהיא לא נוחה להתעכל, לוקח הרבה זמן, אוכלים קצת וכבר משביע, לכן לאנשים שיושבים בבית הסוהר, מטעם השלטון רוצים לחסוך בהוצאות, לכן נותנים להם לאכול את זה. כך גם עשו לאבותינו במצרים.

על דרך זו של מהרי"ץ, אפשר להמשיך אותו דבר, ולמעשה זה רמזו לנו בפרשת השבוע שקראנו, פרשת ויקרא. ונקרא גם בפרשה הבאה, מי שישם לב בעניין המנחות אף אחת מהן לא באה חמץ. כולן באות מצה. בפרשת ויקרא, כל המנחה אשר תקיבו לה לא תעשה חמץ, כי כל שאר וכל דבש לא תקטירו ממנו אשה להי. התורה מדגישה שבמנחות לא יהיה שאר ולא יהיה דבש. שכולן יהיו מצות. ומסביר רבינו בחיי, בגלל שענין החמץ רומז ליצה"ר. ופה בעצם טמונה התשובה לשאלה, כששואלים מצה זו שאנו אוכלים על שם מה, לכאורה התשובה פשוטה ויודעה לכל ילד, כי כתוב במפורש בתורה כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמחמה. אבל למעשה זו לא הסיבה העיקרית. הסיבה העיקרית היא שמראש, מקדם, ה' עשה בצורה כזאת, שאבותינו יצאו ממצרים ויאכלו מצות. הקב"ה רצה שיאכלו מצות, ועשה את הכל בצורה שכך יהיה. אבל כדי שיהיה אצלנו הדבר מוחשי, משהו להיתפס בו, לכן נתנו סיבה. הסיבה האמיתית למה אוכלים מצות, היא מסיבות פנימיות. הרבה טעמים שאנו לא יודעים. אבל אחת מהם היא הסיבה הזאת, כי חמץ מרמז על יצה"ר ומצה על יצה"ט. כך מבואר בהרבה מפרשים, וזה מפורסם בשם הבית הלוי, הנושא ארוך, כל מה שכתוב בראשונים שחמץ רומז ליצה"ר. ובעצם זהו סוד העניין, למה אנחנו מחמירים בחמץ חומרות כל כך גדולות, לומר לנו, שצריכים להתרחק מהיצה"ר עד הסוף.

ולכן, בפרשיות אלו שאנו קוראים, פרשת ויקרא וגם פרשת צו, ומי שישם לב כבר בקריאה של מנחת שבת, חוזר הרבה פעמים, מצות תיאכל במקום קדוש, לא תיאפה חמץ. התורה מדגישה, גם בשני וחמישי חוזר הענין הזה הרבה פעמים, בגלל שבמצה זה בא כהקדמה לפני חג הפסח.

הרי הכלל הוא, שתמיד לפני פסח קוראים פרשת צו, בשנים פשוטות. כל שנה פשוטה הפרשה האחרונה לפני פסח היא צו, וממילא הפרשה שלפניה היא פרשת ויקרא. והסימן הוא, פקדו פסחו. דהיינו פקדו, זה צו. פסחו, אחרי צו בא פסח. בשנים מעוברות, קוראים לפני פסח זאת תהיה תורת המצורע, ואז הסימן הוא סגירו פסחו. סגירו זה מצורע, ואח"כ פסחו. הפרשיות האלו באות בעצם להסביר, שתדע שזה לא כמו שאתה חושב בצורה שטחית, כמו שנראה לך. אלא שלמעשה יש סיבה יותר פנימית. ורבינו בחיי כותב זאת גם בתורה וגם בספר כד הקמח, מה שהחמץ מרוחק מן המזבח, מפני שהקרוב בא לכפר על כל עוונותינו, ולולי המסית והמדיח שהוא יצה"ר לא היה אדם חוטא. לכן זה בא להראות, גם כשאדם בא להקריב קרבן על חטאיו, תדע שהקב"ה מרחיק את החמץ, כי הוא הסיבה למה שהגעת, כי זה היצר הרע. כי כל שאר וכל דבש, שאור זה היצה"ר בעצמו, ודבש זה ג"כ היצה"ר. תשמעו מה הוא אומר, דבש גימטריא אשה, ואשה זה יצה"ר. ממילא הדברים האלו לא לרצון לפני ה', והקב"ה הרחיק אותם עד הקצה האחרון.

בזה תתורץ וקשית הרבה, שעומד על השאלה, מדוע החמירה התורה כ"כ בעניין הרחקה מחמץ. הרי אפילו בע"ז, דבר חמור מאוד שהתורה מזהירה עליו כל כך, לא מצאנו חומרות כאלו, השחת שורף וכלה, ולבער ולחפש בחורים ובסדקים, לא כתוב לחפש בחורים ובסדקים, אפילו בזמן שיש ע"ז, אולי יש ע"ז. אבל בחמץ מחמירים עד הקצה. לכן אנחנו קוראים את הפרשיות האלו לפני פסח, כדי להעמיד אותנו על הסוד הפנימי של הענין.

צריך לדעת, כל אדם יש לו את הנסיונות שלו, את הפרעות שלו. ישנם הפרעות אצל אנשים גדולים, שאצלם הדברים יותר דקים ועדינים. כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו. וישנם הפרעות אצל אנשים יותר קטנים. כל אחד לפי מדרגתו, כך הקב"ה מביא לו את נסיונותיו.

למה אני אומר את זה. תראה, יש בהמשך הפרשה דבר מעניין. מי ששם לב, חמישי מתחיל בפסוק 'אשר נשיא יחטא'. הפסוק הזה כתוב בראש הדף שבספר תורה. אשר נשיא יחטא, הנשיא בגלל שנמצא במעמד גבוה, יכול לחטוא. רבינו בחיי עומד על הדיוק במלה הזאת, שאצל כולם כתוב ואם נפש אחת תחטא בשגגה, אם הכהן המשיח יחטא, אם ואם. אבל בנשיא כתוב, אשר נשיא יחטא. הנשיא בטוח חוטא, בגלל שהוא נמצא בגובה. אני חושב שלכן בס"ת הפסוק בראש הדף. זו גם הסיבה שהפסוק 'יהודה אתה יודוך אחיך' בראש הדף.

בנושא זה, יש סיפור מעניין שהיה בזמנו של מהרי"ץ. מהרי"ץ הרי נפטר לפני 205 שנה, והוא חי בערך 90 שנה. הרפרש בינינו בערך 300 שנה. הסיפור הזה היה באמצע חייו, בערך לפני 250 שנה. מהרי"ץ היה מרא דאתרא, רב העיר וראש בית הדין. הנשיא של הקהילה היה מארי שלום עראקי, שהיה מקורב למלכות. היה קשר ביניהם, אבל מתוקף תפקידם, היו לפעמים ויכוחים. מצאתי שמביאים מעשה שהיה בזמנם, ומהרי"ץ השתמש בדיוק הזה שבפסוק אשר נשיא יחטא, כדי לתת לנשיא תוכחה.

מישהוא בא להישפט לפני הנשיא מארי שלום עראקי. היה איזה נידון, כנראה בדיני ממונות, והנשיא העליב אותו, פגע בו. והוא כ"כ נפגע, יצא בוכה. הסיפור הזה הגיע למהרי"ץ, והוא כתב לו תוכחה מוסר. תשמעו את הסיפור ותראו איזו יראת שמים, איזה דור זה היה, אלו אנשים גדולים. אפילו אנשים שלא היו בתפקיד של רבנים. פעם אחת בזמן נשיאותו כמחרי"ר שלום הכהן המכונה אלאוטטא אלעראקי נע"י, אשר מרוב אהבתו למקום ב"ה ומעלת כבוד נשיאותו היה דורו מוכתב שהוקף של הגאולה תהיה בימיו. יום אחד, נטרבו דברי משפט לאדם אחד, עד שכמעט חייו יצא דבר ביחוד לאבי הנשפט, שאביו כבר שותלן. ומתוך גערת החכם שהיא חמת מלך, הלך בבכי גדול. האדם הזה יצא ובכה מרוב בושה, נפגע עד עמקי נשמתו. ואז נדע

המשך בעמוד הבא

לזש"ק
שלום בן יעקב
ומירב טליה בת מנשה

לזש"ק
יובל בן דוד
ורות בת זכריה

לזש"ק
תומר ישראל בן יעקב
ואודליה בת מנשה

מִרְן נְשִׂיא הַמוֹסְדוֹת

לעילוי נשמת
מוהר"ר חיים בן שלמה עדני זצוק"ל
מרא דאתרא דאליכין, תנעב"ה

"לא ניתנו שבתות וימים טובים אלא לעסוק בהן בדברי תורה"
מ"זם יהודי
לתלמידי "עטרת חיים"
לומדים שעה אחת אחר תפילת שחרית בבית הכנסת פעולת צדיק אבות עם בנים בכל יום מימי חול המועד ומקבלים.... (לא מגלים)
תפילת שחרית בשעה 7:00
תחילת הלימוד בשעה 8:45
פירוטיון בעולם הזה..

המשך מהעמוד הקודם עניין זה לכבוד מהרי"ץ נ"ע אבי"ד זיוס והדר דורס. ותכף נרתע לבו על המאורע שנעשה חיי מכבוד הדר, אשר פרנס וחנן כמה עניים ונתן. ואז הניף ידו מהרי"ץ וכתב לקראתו: מאי דכתיב אשר נשיא יחטא. ידע הרב המופלא שלא נאמר "אם" נשיא יחטא, שאין במדתו כד, אלא "אשר" נשיא, רי"ל שמחמת הנשיאות ודאי לפנעמים תהיה לו שגגה חיי להקניט בדבורו על איזה אדם. ועל כן העצה היעוצה להזכיר שתמחר לילך להתודות בבית החיים לפני אדון הכל יתי בשביל אביו של פלוני, וטוב לך. ועד האריך לו בדברים יקרים ומעולים. דהיינו, זו לא הפתעה שעשית דבר כזה, ברור שמי שבנשיאות נמצא בגובה, מרגיש עצמו מעל כולם, וממילא פוגע באנשים ומזלזל בהם. על כן העצה היעוצה, שתמחר לבית החיים, דהיינו לבית הקברות, תגיד ויודי לפני אדון הכל בשביל אביו של אותו אדם, וטוב לך. וכשהוא הנייר הנזכר אל בית הרב שלום הכהן ונשיא הדר זל"ה ונסתכל בה, מיהר להרבות בבכיה בדמעות שליש ובחרטה גדולה, ותכף קם ורץ לבית החיים. ומי הוא שראה שהרב הנשיא יצא ולא יצא עמו וכי. ואז נתודדה בקהל עם ועדה בחשק גדול ובנפש נכנעת. וכל הקבוץ הגדול שמעו ונתיראו ולקחו מסר מפי כבוד הדר. במקום להגיד, מה הוא בא להוכיח אותי, מי הוא, מה הוא מדבר, שישב בבית שלו בשקט, הוא מיהר ותכף רץ לבית החיים. תראו איזה אנשים, איזו יראת שמים אמיתית. התודה בפני רבים, ובנפש נכנעת. לא עשה כדי לצאת ידי חובה, סתם לבקש סליחה, אלא ממש עשה מכל הלב. הלוואי שהיינו זוכים להנהגה כזאת ולמנהיגים כאלה.

לצערנו, אנתנו בדור שיש בו הרבה חילוקים, והרבה מחלוקות, בעוונותינו הרבים. לפנעמים ישנם ויכוחים הלכתיים, שבמקום שיתווכחו או ידונו פנים מול פנים, מפרסמים ברבים. אמנם לא צריכים להתרגש מזה, כי ישנו כלל, שמיזם שנחלקה מלכות ישראל, מיום ירבעם בן נבט, אין דבר שאין בו מחלוקת. הכלל מובא בספרים. אין נשוא, ענין או הלכה, הנהגה, מנהג או חידוש, שאין ויכוח עליו. אין בעם ישראל דבר אחד שמוסכם על דעת כולם. יכול להיות שרב אחד יגיד איזה דבר שנראה לו, ובטוח שיימצא משהוא שיגיד אחרת ממנו. ראיתי בספרים יותר מזה, אפילו תגיד דבר שאף אחד לא חולק, כולם מסכימים איתך, תדע לך שבטוח שיש משהוא בסוף העולם שחולק עליך. אפילו שאתה לא רואה אותו. יביאו לך חתימות של מאות רבנים שמסכימים, תדע שמישהוא בסוף העולם חולק עליך. לכן לא צריכים להתרגש מזה. כל דבר שנוי במחלוקת, וכל דבר יש בו דעות וחילוקים. כמוכן, בדי"כ כשהחלוקת לשם שמים, אלו ואלו דברי אלדיים חיים. לפנעמים יש ויכוחים הלכתיים.

לא לחינם חילקו פה את המאמר, שהתפרסם בחדש ניסן התשנ"ח בעלון קול יודיה. המאמר, כיצד אפו מצות בתימן. אין עכשיו את הזמן לקרוא את כל המאמר, כל אחד יוכל לקרוא אח"כ, אבל רק נראה את החלק הראשון והאחרון.

המאמר הזה, התפרסם לפני שנים עשרה שנה, ואם זכינו היום שישנם מאפיות של מצות תימניות, זה בזכות המאמר הזה. זה ממש סייעתא דשמיא. לפני כן, מי שידע, לא היה קיים דבר כזה. לא היו מצות תימניות. מי שעשה, היה באופן פרטי, אבל משהו ציבורי, לא היה. כל יראה וכל ימצא. ובעקבות המאמר הזה, היה סייעתא דשמיא שהתעוררו אנשים. ביניהם ידידנו הרי אריה חלא, שהוא ממש מהראשונים ומחוזמים של הענין. ופיתחו ושכללו את הנושא הזה, שאפילו אני לא חשבתי שנגיע למצב הזה.

במאמר הזה, כתבתי בעצם שני דברים. הסברתי גם איך עשו מצות בתימן, וזה מפורט באמצע המאמר. אבל התחלתי בכך, שיש היום שכחת התורה. דהיינו, היום, עד לפני שנהיו המצות התימניות, ידעו כולם שמצות פירוש חורים. כל אדם שתשאל, קיי ילדים ונערים, מה זה מצות? יגידו שמצות זה משהו כמו דיקט, קרקר כזה עם חורים. אם תביא לו משהו בלי חורים, זו לא מצה. והראיה, שכל השנה יש מצות חמץ. מה פירוש מצות חמץ? איך יכול להיות מצות שהם גם חמץ? אם היא מצה זה לא חמץ, ואם היא חמץ אז זה לא מצה. התשובה היא, שזה נראה כמו מצות, יש בהן חורים. אתה חושב שזה מצה, אבל אל תאכל חיי, כי זה חמץ. זה המצות חמץ מה שיש היום בשוק. כל זה, כי הם הבינו שמצות פירוש חמץ עם חורים. וזה שקר וכזב. לא היה ולא נברא מעולם. כל השי"ס מלא בראיות ובפרט במסכת פסחים. לפי חז"ל, ומה שהיה בעבר, המצות שאבותינו אפו כשיצאו ממצרים, עוגות מצות כי לא חמץ, אומרים חז"ל במכילתא, אין מצה אלא חררה. מסביר הערוך, חררה מלשון חור. פירוש, שעושים נקב באדמה ושם שופכים את הבצק. זו מצה חררה. אבותינו שהיו במדבר, לא היו להם תנורים, אז עשו מצות בשני אופנים, או כמו הולכי מדברות, האופים ע"י ששופכים בצק על הקרקע. הגחלים מחממים ואח"כ שופכים את הבצק, וכך עשו כשיצאו ממצרים. או שאפו על גבי ראשם. החום החזק של השמש אפה את המצות. וזה מבואר בחז"ל ובראשונים, ובגמ' בהרבה מקומות. למשל יש דין שם פת שענישה, בגמ' במס' פסחים דף ט"ז וברמב"ם ובשר"י, ובכל הראשונים והאחרונים, אדם שאופה בבית ויש לו פת שהתענשה, והוא לא יודע להבחין אם זו מצה או חמץ, הולכים בתר בתרא. דהיינו, אם האחרונים שאפה היו מצה, כנראה שגם זו מצה וכשרה לפסח. מה ז"א? וכי א"א לראות הבדל ולהבחין מבחינה חיצונית בין מצה לחמץ? התשובה היא, לא. מבחינה חיצונית לא יכלו להבחין כי הם היו אותו דבר.

אלו המצות שאפו בכל הדורות, כל קהילות ישראל, כולל האשכנזים והספרדים, עד לפני 200-300 שנה. מאותה תקופה, נהייתה ירידה גדולה בעניני מסורת. המצות שעושים היום האשכנזים התחילו בתקופת הגרי"א. היו להם כל מיני שאלות, ספקות בקשר למרדה שנתפס עליו בצק, שמוציאים אותו החוצה עד שהוא מתקרר ואח"כ מחזירים. ומאז עשו מקלות. הגרי"ז כתב, בשולחן ערוך הרב, שלפני עשרים שנה התחילו למעט את זמן הלישה. ויש בספרים האחרונים, שמעידים על כל מיני שינויים שעברו. ובכלל באירופה, השתנתה כל מציאות האפיה, כי האפיה כבר לא היתה פרטית. כל ימות השנה קנו ממאפיות ציבוריות, וכך מדור לדור ומזמן לזמן נשתנו המצות ונעשו איך שנעשו, עד שהגענו למצב כמו שלנו היום. בעבר גם המצות שלהם היו רכות. הרי כל הפוסקים מדברים שהמצות רכות, כל ההלכות בשו"ע. הרי כתוב שמותר לעשות את המצה עבה אפילו טפח, לפי החזו"א זה עשר ס"מ, ולדין 8 ס"מ, איפה נשמע דברים כאלה היום אם לא במצות שלנו. האמת שגם אבותינו לא עשו מצות בעובי טפח, וגם לא חצי טפח, השתדלו לעשות מה שיותר דקות, אבל זה רק בתורת חומרא. אבל ודאי שמעולם לא חשבו אצלנו לעשות מצות יבשות וקשות.

מספרים על הגרי"ז, הבריסקי רב, שבאפיות המצות הוא היה ממש שלהבת קודש, כל דבר היה מחמיר. ידוע נוסח בריסק, כמעט נרוזים, כמעט עצבים. רח"ל זה מסוכן. אבל הרב מבריסק, מרוב היראת שמים שלו, בכל דבר קטן היה מחמיר. פעם אחת, שאל אותו הבן שלו, הרב, אני זוכר את הבית הלוי, הסבא של הגרי"ז, הוא לא היה עושה מצות כמו שאתה עושה, למה אתה מחמיר ככה. אמר לו הגרי"ז, אגיד לך מה הסיבה. אני מחמיר, לא בגלל שאני חושב שצריך להחמיר, אלא אני פשוט לא יודע. מתוך חוסר ידיעה אני מחמיר. סבא ידע את ההלכות, ידע מה אסור ומה מותר, אני לא ידע לכן אני מחמיר. במילים אחרות, אצל האשכנזים, במשך הדורות, ובגלל שלא היו מצויים באפיה, העניינים האלו השתכחו. לא היתה מסורת של אפיה כל ימות השנה באופן פרטי, וקיי לא בפסח, ומדור לדור הגדל ונשתכח, נהיו הרבה הרבה חומרות, וכך הגיעו למה שהגיעו, עד כדי כך שכשהם רואים את המצות שלנו, זה נראה להם רח"ל פיתוח.

שמעתי שכשנעלו התימנים לארץ, לא ידעתי זאת, רק השנה זה נודע לי, שראו איך שמהם אופים מצות לא נתנו להם לאפות מצות. אבל אל תחשבו כי רק בזה. סיפר לי תי"ח אחד, (הרי"ר אברהם שנתאל זצ"ל מפרדס חנה) אמר לי, כשעלינו לא"י באתי אצל רב אשכנזי, שאלתי אותו אם יש לכם נוסח של כתובת יבמה מודפס. הרב התחיל לצעוק עלי, מה זה יבמה? מה אתה מדבר על יבום? אין דבר כזה יבום. אני לא מסכים.

המשך בעמוד השביעי

אליכם תלמידי תלמוד תורה 'עטרת חיים' היקרים, וכל שאר תינוקות של בית רבן הצדיקים! גדולים ונעלים ימי חג הפסח אשר אנו בהם שרויים, ע"כ תנו לבכם להשקיע ימים אלו לעליה בתורה בקדושה ובריאה, כרצון אבינו שבמרומים, והוא ממעונו י"פן אליכם ברחמי הרבים

מחידושי רבותינו

חג הפסח וימי הבהרות

חז"ל החמירו מאד בחמץ, ואמרו אפילו באלף לא בטיל. והטעם על דרך הפשט, מפני שהוא דבר שיש לו מתירין, שהרי אחר הפסח יהיה הכל מותר. ועוד, משום דלא בדילי אינשי כוליה שנתא.

ועל דרך הרמז, מפני שהחמץ רומז ליצר הרע, שנקרא "שאור", כמאמר חז"ל (ברכות ז', א), "שאור שבעיסה מעכב", (ופרש"י, יצר הרע שבלבנו המחמיצנו). ועל כן החמירו בו מאד, לרמוז לאדם, שלא יתן שליטה ליצר הרע בקרבו, ואפילו משהו. אלא צריך לבער יצר הרע מקרבו, כמו שרמזו על פסוק (דברים טו', ז), ובערת הרב "מקרבך". שאם יתן לו שום שליטה בקרבו, הוא מתחזק והולך, שכן אמרו חז"ל (סוכה גב', א) בתחילה דומה יצר הרע לחוט של בוכיא, ואחרי כן כעבות העגלה חטאה, שנאמר (ישעיה ה', יח) הוי מושכי העון בחבלי השוא, וכעבות העגלה חטאה, ולפיכך חמץ בפסח איסורו במשהו.

וידוע, כי על דרך הרמז, הפסח בא בחודש האביב, רומז על ימי בהרותו של אדם, שצריך האדם לכבוש יצרו, ולהלחם נגדו, ובוזה יצחנו.

ובא הרמז על זה, כי אותיות "חמץ" ו"מצה" הם כמעט שוות, ורק יש הבדל משהו נקודה קטנה ביניהם. שבמלת "מצה", אם תסגור את פתיחת ה"א" שמהצד, ותמשוך אותה למעלה ותדביק אותה, תהיה מלת מצה "מצח" ז"א אותיות "חמץ".

ובמלת "חמץ", אם תפתח את הדבוק של ה"חית" שדבוק לגגה, המשך בעמוד הבא

מילתא בטעמא

תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם

כתב שלחן ערוך סימן תל"א, אפילו יש לאדם עת קבוע ללמוד, לא ילמוד עד שיבדוק ואם התחיל ללמוד מבעוד יום, אין צריך להפסיק (הגה), ויש אומרים שיפסיק, ע"כ:

הנה אני צריך לקיים דברי שניהם דסתם ההלכה, דאם אתחיל מבעוד יום אין צריך להפסיק, הוא ביש לו עת קבוע גדול כח קביעות הלימוד, כמאמר ז"ל בפסוק פוטר מים ראשית מדון, שתחילת דינו קבעת עתים לתורה. ודעת היש אומרים להפסיק הוא באין לו עת קבוע, וזה הנלע"ד אף על גב שנראה בהדיא דפליגי, בהאי הכרעה אתי שפיר כמאן דלא פליגי דמו, וד"ל.

מוהר"ר שלום כריף זצ"ל

(הובא בספר גנוזות ותשובות מחכמי תימן עמ' קנ"ז)

פניני הלכה

טעם מנהגינו לטנן חיטי הפסח והתירו

כתב הרש"י: מנהגינו בתימן היה לטנן (פירוש, להרטיב וללחלח) חיטי הפסח, וכך היו עושים. תולשין עשבים הנקרא חרמ"ל אחרי הצהרים (כשאין עננים) ומשימים שכבה של עשבים בקרקע ומפזרים החטים עליהם, ואח"כ שוב משימים שכבה של עשבים ומפזרים עליהם חטין, וכן על זה האופן לפי הצורך ומכסים אותם בסמיכות עד שיתרטבו החטים, ואח"כ מוציאים אותם להכינם לטחינה.

וכתב מהר"י: בשו"ת פעולת צדיק (ח"י ס"י קלה) וז"ל: טינן החטים בעשבים ודברי הפוסקים בענין מי פירות שאין מחמיצין.

במקומינו זה נהגו לטנן חיטי הפסח בעשבים כדי לעשות פת נקיה ולבנה. והטעם משום דקי"ל מי פירות אין מחמיצין. וכ"כ רמב"ם פ"ה מהלכות חמץ ומצה דין ב' וז"ל, המשת מיני דגן אלו אם לשן במי פירות בלבד בלא שום מים, לעולם אין באין לידי חימוץ, אלא אפי' הניחן כל היום עד שנתפח הבצק מותר באכילה, שאין מי פירות מחמיצין אלא מסריחין עכ"ל. וכתב המ"מ, בגמ' (פסחים לה.) אמר ריש לקיש עיסה שנלושה בין ושמך ודבש אין חייבין על חמוצה כרת. ואמרינן טעמא משום דהו"ל מי פירות ומי פירות אין מחמיצין. וכתבו רוב המפרשים דלא דוקא כרת אלא אפי' איסורא ליכא והביאו לזה ראיות. וכתב ראב"ד בהשגות שאין הכל מודים בו דנהי דאינו חמץ גמור, נוקשא מיהת הוי ואסור. ודעת רש"י כך הוא. וכבר דחו אותו בתוספות ובעטור בראיות ברורות. ודעת הגאונים כך הוא שאין מחמיצין כלל ואפי' לכתחלה אין בו שום חשש, וכן נהגו ועיקר עכ"ל.

ובספר מגדל עוז הגירסא בדברי רבינו במקום מותר באכילה כתוב אין חייבין על חמוצו כרת. וראיתי בספר מעשה רוקח שכתב שרבינו אברהם הנגיד כתב בסי' כפא"ר אלעאבדין (בלה"ק המספיק לעובדים (רי"ל עובד ה'). נו"צ) שאביו רבינו בעצמו חזר ומחק 'מותר באכילה' וכתב 'ואין חייבין עליו כרתי' לומר דאיסורא איכא, ע"ש שהביא להקת פוסקים שהעידו כן על רבינו ז"ל.

ואני בעניי קשה לי דהא בגמ' בכמה מקומות נשנה ענין מי פירות ואפי' נקט תלמודא לומר מי פירות הן ומי פירות אין מחמיצין, מורה דמאי דנקט ר"ל אין חייבין עליו כרת לאו דוקא הוא וכמ"ש המ"מ ז"ל. ועוד קשה דהרי רבינו בעצמו כתב בסמוך לזה בדין ד' וז"ל, מותר לבשל הדגן או הקמח במי פירות וכן בצק שלשו במי פירות או בשלו במי פירות או קלהו בשמן במחבת הי"ז מותר שמי פירות אין מחמיצין עכ"ל. ובכולי תלמודא אמרינן אדמבשל ליה אחמוני מחמע, ואי"כ למה לא חש רבינו לתקן ולמחוק גם את זה. אלא ודאי דבשטתיה קמייתא קאי דאין מי פירות מחמיצין כלל ואפי' לכתחלה כמו שמוכיח לשוננו ז"ל.

וראיתי הפר"ח סי' תס"ו שהביא לשון הירושלמי דקאמר, מטננא, חד אסר וחד שרי. מאן דשרי הני מילי בלוקטן אחר ו' שעות מה דטלא פייגא מנהון ע"ש. והנה כמו שנפל מחלוקת בבבלי במי פירות אם מחמיצין או לאו, כדאיתא בפסחים דף מ' אמר אביי לא ליחרוך איניש תרתי שבולי בהדי הדדי דלמא נפיק מהאי ועייל בהא, ואתיביה רבא מי פירות הן ואינן מחמיצין, וקי"ל כרבא וכדפסקו כל הפוסקים. ואי"כ מאן דשרי בירושלמי לטנן ס"ל כרבא. ועל פי זה נהגו לטנן בעשבים ואין פוצה פה. ה וכן פסק מר"ן השי"ע בסי' תס"ב דמי פירות אין מחמיצין כלל. ועיין בפר"ח שהאריך והעלה דדין מי פירות שאין מחמיצין מוסכם לכ"ע ושאינו לחוש כלל ושגם דעת הראב"ד ורש"י כן, ע"ש סי' תס"ב, עכ"ל מהר"י.

ובנוה צדיק שם אות ה' כתב וז"ל: גם מהר"ד משרקי בספרו שתילי זתים סימן תס"ז סי"ק י"ד סעד מנהג זה וז"ל, א"ה, במקומות אלו נהגו מימים קדמונים לטנן החטים בעשבים. והיה הדבר קשה בעיני כמה אנשים. ולא מצאנו סמך למנהג זה. עד שאינה השם יתברך ליידינו ומצאנו להרב פרי חדש שכתב בשם הירושלמי בזה הלשון, רבי חנינא ורבי מנא. חד אמר בעשבים שרי, מטננא אסיר. וחורנא מיחלף. אמר רבי חנינא בריה דרבי הלל, ואפילו כמאן דאמר בעשבים שרי, בלוקטן משש שעות ולמעלה מה דטלא פייגא מנהון ע"כ. הנה בודאי שנתייחד מנהג זה על פי הירושלמי הזה וכמאן דאמר בעשבים שרי, וכפירוש רבי חנינא בריה דרבי הלל אזלא סוגיא דעלמא, ואין להרים ראש נגד המנהג מעתה עכ"ל.

התודה והברכה לכל תורמי הת"ת אשר משקיעים הונם בתשב"ד ובונים לעצמם בנין לתפארה לחיי עוה"ב. יהא רעוא מן קדם מריה שמיא שלא יחסר להם מאומה ויראו ברכה והצלחה בכל מעשה ידיהם ותחי משכורתם שלימה כפולה ומכופלת מאתו יתברך. אכ"י

מחידושי רבותינו

לרפואה ובריאות איתנה
סעדיה עדי בן שלום צוברי ויוסף בן משה דנין
מתוך אריכות ימים ושנים

המשך מהעמוד הקודם ותפריד אות, תהיה מלת חמץ "המץ" ויהיה אותיות "מצה".
ומפני שחג הפסח, רומז לימי בחורונו של אדם, רמז לנו התנא בדבריו ואמר (פסחים פ"א
מ"א), אור לארבעה עשר בודקים את החמץ לאור הנר, בחורין ובסדקין, ובכל מקום
שמכניסים בו חמץ.

ואמר "אורי", כלומר שיהיה האדם ב"אורי" של ארבעה עשר, כלומר מבן י"ג ומעלה, אז
צריך לקבל עליו עול המצות, שכבר הוא חייב מדאורייתא. וצריך להזהר, שלא יפול
ברשתו של יצר הרע, המתחיל להתגבר בו, ולפשפש במעשיו.
ובמה ידע להזהר ולהיות צדיק, באור התורה הנקראת "אורי". ובאור המצות שנקראים "נר",
שנאמר (משלי ו, כג) כי "נר מצוה" ו"תורה אורי".

"בדקין את החמץ". כלומר, שצריך האדם לבדוק במעשיו. "בחורין ובסדקין" וכי. בכל
האיברים הוא צריך לבדוק, שמא חטא באחד מהם. ובזה יזכה לגאולה השלמה, שיגאול
נפשו וגופו "ממצרים", מכל הדברים ה"מצריים" לו. ובזה יזכה לעסוק בתורה, ולקיים
המצות, שבזכותם יהיה חלקו בעולם הבא, ויהיה שש ושמש בשמחת עולם.
(פירוורים משולחן גבוה למוהר"ר יחיא אלשיך זצ"ל עמי ס"ד)

מיגה על שם מה?

טעם מצינו באגדה מאמרם ז"ל בטעם המצוה, הוא שאמר מצה זו שאנחנו אוכלים על שם
שלא הספיק בציקן של אבותינו שנאמר ויאפו את הבצק. ותמיהא מלתא טובא, והלא הם
נצטוו באכילת הפסח על מצות ומרורים קודם שיצאו ממצרים, ואיד יהיה הטעם על שם
שלא הספיק בציקן להחמיץ מ"מ קשה.

ונראה לי בזה על דרך הפשט, שהיו נותנים לישראל בשעת עבודתם מצה כדי לשהות
בבטנם עם מה שהיו אוכלים חנם במצרים, שנאמר זכרנו את הדגה, אשר היו נותנים להם
מצה מועטת להספיק להם לחם דרך עניות ובזיון להם, וראה מה

המשך בעמוד הבא

צחצוחי לשון

אגדתא דפסחא

כתב ב'פרי עץ חיים' להגריי רצאבי שליטי"א
אות בי בזה"ל:

כך היא נקראת אצלינו בהרבה תכאליל כתי"י, הן
קדמוניות הן מאוחרות, תמורת השם הנהוג בשאר
קהילות ישראל י'גדה של פסח. וטעם הה"א
אצלם, על שם הפסוק (שמות יג, ח) והגדת לבנך,
ועיין סדר היום דף קנ"ג.

ואצלינו אגדתא באל"ף ולא הגדתא, נראה על שם
שרובה ועיקרה הוא דרש פרשת ארמי אובד אבי
(עיין פסחים דף קטז. וברמב"ם פרק ז' מהלכות
חמץ ומצה הלכה ד') ועל דרך שקורין למדרשים
בשם אגדות, והוא מפני שהם מושכים את הלב
כידוע, תרגום משכו (שמות יב, כא) אתנגידו. וכן
מצינו בגמ' פסחים דף קטו: כיון דבעי למימר
אגדתא וכי, ובדף קטז: מאן אמר אגדתא בי רב
יוסף. אך גם לשון הגדה נזכר בגמ' בדף קט"ו
ע"ב. וכן ברמב"ם פרק ח' הל"ב קורא ההגדה,
ובסוף הפרק נוסח ההגדה שנהגו בה. אך בתוספות

עבודה זרה דף מה. באגדת הפסח באל"ף, וכן
במחזור ויטרי כמה פעמים כתוב אגדה, וכן
בראבי"ה סימן תכ"ה. ובכתיבת רבינו המחבר
הלאה, לא קפיד בהכי והלשונות הללו משמשיים
בערבוביא. כי יש שכותב אגדה באל"ף, ויש
בה"א. ובהדיא הביא (לקמן סדר מגיד, ד"ה מצות עשה)
בשם הרמ"ף, שנקראת הגדה, על שם והגדת.
[ועי"ע שם ד"ה רשע וכי הקוה, שהוא מלשון
גידין]. גם במדרש הביאור (דף י"ד) כתב, למה נקראת
הגדה, מלשון (דברים כו, ג) הגדתי היום להי, והוא
מענין הסיפור, לפי שיש בה סיפור יציאת מצרים
ע"כ. ואעפ"כ פתח שם, אתחיל לכתוב ענייני
אגדת הפסח, באל"ף. גם חכמי תימן בתכאליל
שלפני רבינו המחבר, כתבו כך וכך. ועי"ע אה"ג
פסחים דף קנ"ב, ומדרש ר"ד הנגיד על הגש"פ
דף ט"ל, ובשלחן ערוך הר"ז בהוספות דף תשי"ט
עמוד א', וכשי"ט חלק ג' דף קי"ג.

עטרת זקנים בני בנים

אָלף תַּלְמִידִי

'עֲצֵרַת חַיִּים'

אֶסֶר עֲצָמַי בַּתּוֹרָה אֶסֶר

בַּמִּנְחָה הַפְּנוּי. וְלִמְנוּחַ

צִינָא בִּישָׁא אֶלָּא נְלִכִיר

שְׁנוּתָא אֶק נְעֻלָּה מִיְדֵי

פִּצְטָא אֶת הַפְּתִיקָא

הַמְצִיזִים מֵאֵת הַהוֹרִים.

תַּלְמִידִי מְכִיתָה אִי אֶלָּא

מֵלֵאן סִיטָא לְשֵׁן הַסִּידִי

אֶת כַּף מִשְׁנִיּוֹת סִידִי

נְרַצִּים, וְעַתָּה סִיטָא לְשֵׁן

הַסִּידִי אֶת כַּף סִידִי מֵאֶרֶץ

יְהוּדָה רְצוּא שִׁעֲלָה מֵעֲלָה

מֵעֲלָה בַּתּוֹרָה וּבִירָאָה.

בשבוע האחרון נסעו
תלמידי הכיתות
לאשקלון ועוד (ראה
ידיעה נפרדת בעמ' ד)
במשך כל הנסיעה
שינונו שני תלמידים
ללא הרף משניות
בעל פה
הלא הם
שילה שלום נ"י
ואלעזר שמחי נ"י
ע"כ הפתיע אותם
מנהל הת"ת בפרס
אשר הוענק להם
כאות הערכה על
עמלם בתורה

שלוחה בזאת הברכה מעומקא דליבא למורינו ורבינו עטרת ראשינו הגאון הגדול מרן נשיא המוסדות פוסק עדת תימן
מחזיר עטרה ליושנה מקים עולה של תורה ולוחם מלחמתה

רבי יצחק רצאבי שליטי"א

על הדרכתו והכוונתו לכל ישראל בכלל ולעדת תימן בפרט, ולנו צוות התלמוד תורה וההורים, לדעת איזוהי דרך ישרה
שילכו בה ישראל לשכון אור.

יה"ר מלפניו יתברך שיאריך ה' ימיו בטוב ושנותיו בנעימים, בבריאות איתנה ונהורא מעליא, ויפועו מעיינותיו חוצה,
כמים אשר אין להם סוף.

ושנוכה לאכול עמו בבית המקדש מן הזבחים ומן הפסחים ששים ושמחים במהרה בימינו, אכי"ר.

ברכת

תזכו לשנים רבות שמחים ומועדים טובים
שלוחה לכל קוראי העלון ולכל אחינו כל בית ישראל יע"א

מחידושי רבותינו

המשך מהעמוד הקודם תקנו בתחילת ההגדה, הא לחמא עניא דאכלו אבהתנא דנפקו מארעא דמצרים, ואם היה בעבור שלא הספיקו בציקן היה אומר בעידן דנפקו מארעא דמצרים, ואם היה בעבור שלא, אלא בא להודיעך איך היה סדר הנהגתם עם המצרים בעבודתם, והכתוב צוח, וישא העם את בציקו, והלכו לסוכות ושם חנו ואכלו את הבצק, כל זה אחר שכבר אכלו את הפסח במצרים על מצות ומרורים. ושם נצטוו ז' ימים תאכל מצות חג לה, בפסח דורות הכתוב מדבר. וצום השם יתברך במצה בעבודתה, בעבור מה שאירע להם, ובמרוך ובפסח כולם טעמם על מה שכבר היה.

הפסח, על שם שפסח השם יתברך, ופסח הוא לשון חמלה כתרוממו, או יהיה מלשון אז ידלג כאילו פסח, שהוא מדלג ומקפץ בהילוכו, כלומר שדילג על בתי ישראל, והכל הולך אל מקום אחד.

המרוך, על שם המירוך שכתוב וימרוך את חייהם.

מצה, על שם מה שהיו נותנים להם פרסה של מצה ועל זה היה צריך לברך על ככר וחצי כדברי חז"ל לחם עוני, ומה דרכו של עני בפרסה, אף כאן בפרסה, ולא היה זה בבצק שהוציאו ממצרים, כי אותה שעה היו עשירים, שנאמר וינצלו את מצרים, הא למדנו שטעם המצה על שם מה שכבר עבר.

ואפשר לתקן דברי רז"ל שליבם כפתחו של אולם, שהו לא מצאו לטעמינו וזה ראיה מן הפסוק, ולא יהיה זה עמהם אלא דרך סברא, קבעו אותה בהא לחמא עניא, לכך הוצרכו להביא ראיה לאיש המוני מן הפסוק, היינו דכתיב ויאפו.

ועוד יש לומר, והלא הם נצטוו בזה הוא ז' ימים תאכל מצות, וצריכים שלא יאכלו שום חמץ ביציאתם ממצרים אלא מצות, ויהיה תיקון הפסוקים כך, וישא העם את בצקו טרם יחמץ, בזריזות טרם יחמץ, בזריזות טרם שיחמץ לקיום המצוה, וכל זמן שהבצק מתנועע אינו בא לידי חימוץ, ואפו אותם בחייתם בסכות, והכתוב מודיעך זריזותם שאפו אותם קודם שיחמץ, ומה שאמר, ולא יכלו להתמרמה, רצה לומר עד שיעור אפיה, אלא קפץ עליהם הדבור לצאת, כי על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו. ואעפ"י שנאמר ותחוק מצרים על העם ולא יצאו מיד, אלא בתחלה וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב, ואחר כך ויסעו בני ישראל מרעמסס, ומיתת בכורי מצרים בחצות הלילה, ויציאתם בעצם היום, ולא לשו

העיסה אלא בשעת יציאתם ממצרים כסבורים שיאפו אותה מיד, ונשארו על שכמם, חיבוב למצוה, אעפ"י שהיה להם כמה חמורים, ומיד כשאפו אותה קודם שתחמץ, לפיכך הביא ראיה מן הפסוק הזה, הנגלה לעין כל, וברחו מן הקבלה וכתבו אותה ברמז בהא לחמא עניא, ובקביעת ככר וחצי, וטובים השנים מן האחד. כל זה דרך פשט לישב הפסוקים. (יצדה לדרך למוהרי"ר ציהרי זצ"ל עמי פרי בא)

בפסח חייב אדם לבדוק מעשיו לאור התורה, כבדיקת חמץ לאור האבוקה

ביום טוב שלפסח, צריך לפשפש במעשיו ולשוב בתשובה שלימה. וזהו שנצטוו בתורה (שמות יב. יט) 'שאר לא ימצא בבתים', שהוא רמז ליצר הרע. על דרך שאמרו חז"ל שאר שבעיטה מעכב.

ולפיכך צריך לבדוק את עצמו לאור האבוקה, שהיא תורה שבעל פה, שיש בה מכל אבקת רובל, משנה וגמרא, ודרשות וקבלה, לעסוק בה, כדי שיזכור במה חטא. אם בדבר חמור, אם בדבר קל. כגון, שעבר על מצות לא תעשה, או שבטל מצות עשה, או שעבר על סייגות וגדירות שתקנו לנו חז"ל. ויגמור בלבו שלא ישוב לחטוא עוד.

ומאחר ששב בתשובה וגמר בלבו שלא ישוב לחטוא עוד, ונתגבר על יצרו. נעשה בן חורין מיצר הרע ומכל המקטרגין. לפי שכבר ביערם לגמרי במעשה ובמחשבה, ואינם יכולין לקטרג עליו ולשלוט בו. וזהו שאנו אומרים זמן חירותינו. לפיכך צריך להזהר במה שכתבנו, כי איך יאמר על עצמו זמן חירותינו, ויצרו שולט עליו. והרי הוא מרכבה לחיצונים, מחמת שהגביר חומרו, המתאוה לתאוות הרעות על נפשו, שלא רצה בתקנת נפשו לזככה ולטהרה, מן המעשים הרעים, כדי שתשוב למקורה העליון, כלולה ממצות וממעשים טובים. וזהו תכלית מציאותה לזה העולם, והכנסה בגוף האדם. לפי שעל ידי האדם היא זוכה לעלות וליראות את פני האדון ה', להתעדן בעולם הנשמות, להסתופף בצל עליון בעולם שכולו שבת.

פרי צדיק למהרי"ץ זצוק"ל (עמי קניו)

לעילוי נשמת

מרת חביבה בת רחמה
אוחנינה ע"ה תנצב"ה

בזריזות אתהלך...

בדמעות נושע ישראל

מעשה שאירע באחד מערבי פסחים, כאשר יד התורכים נחלשה וגברה יד הערבים. והמעשה אירע ביהודים שוכני 'קאע ביר אלעזב', השיך כנראה להקדש המוסלמי והיהודים היו חייבים בתשלום דמי חכירה שנתיים. והנה משום חולשת הערבים, יותר מארבעים שנה לא נגבו דמי חכירה אלו, אך עתה שידם גברה גזרו על היהודים לשלם חובם בו ביום ובבת אחת בעד כל אותן שנים, ולא נמצא לרשעים אלו זמן להציק ליהודים בענין חובם אלא בערב הפסח.

נקל לשער איזו מבוכה רבת, התמרמרות על רשעת הגוים, אימה מפני הצפוי התפשטו בין היהודים במקום שמחת החג. אז נתעוררו פני הדור, פרנסי העדה ורבניה, ואספו את כל צאן מרעיתם לבית הכנסת, לתפלה ולמלחמה, לבקש מהי רחמים על ביטול הגזירה ולצאת בהפגנה. לאחר שהציבור קרא כמה מזמורי תהלים בבכי ובלב שבור, עמד מרי סניד אלעזרי זצ"ל, עבר לפני התיבה והתירס כלפי מעלה בעוז: **רבונו של עולם, בימים קדמונים, בשעות אלו, היו אבותינו עולים לבית המקדש ומקריבים את קרבנות הפסח בשמחה ובתודה. ואנו בשעה זו, נתונים בצרה ובמצוק ביד הישמעאלים, שבאים אכזרים אלו, ואתה לא תציל!?**

למשמע התרסה קובלנה זו של הרב כלפי מעלה, געה הציבור בבכיה מחרידה ומזעזעת וזמן ארוך מאד, לא היה יכול הציבור להפיג בכיו ואנחתו. לשוא קמו זקני העדה וביקשו להרגיעו. כמין בהלה אחזה בו, עם ההשוואה הזאת של הרב בין מצבו עתה, בגלות המרה והארורה, לבין מצב אבותינו בימים עברו, בהיות העם על אדמתו ובית מקדשו קיים.

רק לאחר שדולים רבים הפסיקו הציבור את הבכיה, והרבנים האיצו בו לצאת בהפגנה, שבראשה יצעדו הרבנים וזקני העדה. ואף אמנם יצאה ההפגנה, והמשתתפים בה, הקהל כולו על פרנסיו, זקניו ורבניו, הגיעו אל בית מושל צנעא וישבו ברחבה שלפני בית המושל.

מיד יצאו אליהם עוזרי המושל וקיבלו מידי ראשי הקהל כתב קובלנה, כתוב ערבית, שהוגש למושל. לאחר שעה קלה יצא פקיד מטעם המושל, נטל עמו שלושה מחשובי העדה ועמהם עלה אל בית השופט הערבי, וביטלו את הגזירה הזאת, והיהודים חזרו לבתיהם לחוג חגם בשמחה.

(מצפ"ת עמי 93)

לכל משפחות הפתח יה"פ שתזכו לקיים את חט חיפותינו בקצופה מלאיא אב"ט את פחמ"ץ הפותח
אח"כ א"ט ונצ"ח כולנו אביאנו לחו"ט את חטנו א"ט א"ט א"ט ונצ"ח פותח. אכ"פ.

מֶרֶן נְשִׂיא הַמוֹסְדוֹת

מהליכות אבותינו

שמוחה בהכנות לקיום מצוות החג

אבותינו הקדושים קיימו את המצוות בשמחה, ושמחתם היתה פורצת החוצה. ולהבין היטב דברינו נעלה את אשר כתב בשו"ת הרש"י (עמי ר"י) כיצד היו עושים במים שלנו ואפית המצות במחוזם יביציאי, וז"ל: אור לארבעה עשר בודקין את החמץ כמצות חז"ל. ולאחר הבדיקה הולכים כל הגברים להביא מים ללישת המצה, והם נקראים מים שלנו, דהיינו לנו לילה שלימה כדי לקרר חמימותם.

מיד כששואבים דלי ראשון, מתחילים את ההלל, הללויה, הללו את שם ה', הללו עבדי ה'. ובשפית המים אל נאדות המים מהדליים, סופרים לפי אי בי גי די וכן הלאה, כל דלי ודלי בפני עצמו. אנו הזאטוטים נהגנו לערוך משחקים לאור הירח עד גמר השאיבה. לאחר מכן חוזרים הביתה בשמחה רבה, שמחה של מצוה.

למחר מתאספים אחר חצות היום ללוש את המצות בכלים מיוחדים מדי שנה בשנה. בלישת המצות עוסקים גם כן הגברים, ובזמן הלישה שוב עורבים את ההלל כדאמול, וכל הקהל משתתפים באפית המצות ושרים יפסח פסח לא יחמיץ, ומנדנדים את העיסה כדי שלא תבוא לידי חימוץ. את המצות אנו נוהגים לעשות אותם ככרות קטנות ממדים, ואין אנו ניזונים מהם אלא לברכת המוציא בלבד, מפני שאנו משתמשים בתבואה שהזכרתי לעיל הנקראת דורה והיא עיקר התזונה, עכ"ל. ויהי רצון שנוכח להתקרב להליכותיהם, לעבוד את אלודינו באהבה ובשמחה, אמן.

המשך מהעמוד השני הרב התימני ענה לו, תשמע, מחילה מכבודך, תראה, ביקשתי רק כי רציתי לכבד אותך, אני יש לי את הנוסח של כתובת יבמה בכת"י. רציתי לכבד את הרב שיביא לי את הנוסח בדפוס אם יש לו, אבל אם אתם לא רוצים לא צריך, אנחנו יכולים לעשות לבד, וכך עשו. כמו כן הרבה דברים, עד שמזמן לזמן הדברים נעשו כשהיה את האפשרות לעשות אותם.

היה במגדיאל רב אחד, מי שמכיר את ר' שמואל עוזרי זצ"ל, היה גר פה פעם בבני ברק, הוא היה גר אז באזור מגדיאל או בהוד השרון רמתיים, הוא סיפר לי שאחרי שעלו לארץ, הרב המקומי האשכנזי, שכחתי את שמו כרגע, ביקש ממנו ואמר לו, אני רוצה לראות איך אתם התימנים עושים מצות. ענו לו, בכבוד, אתה יכול לבוא לראות, רק שאצלנו הנשים הן עושות את המצות. לא כמו אצלכם שהגברים אופים את המצות, אצלנו זו מלאכת הנשים. אמר להם, בכל זאת, אני רוצה לראות את כל סדר האפיה, את כל המהלך. אמרו לו, בכבוד. בא וראה מהתחלה, מהלישה עד סוף האפיה. הוא יצא כל כך בהתפעלות, אמר להם, אני מבקש תעשו לי טובה, אני יכול לקחת שש מצות כאלו? אמרו לו, בכבוד. הרב הזה, היה עושה סדר ציבורי גדול, היו באים אליו עשרות אנשים. בליל הסדר הוא כיסה את המצות האלו שקיבל במפה אחי"כ כשהגיעו וגילו את השלחן, הסתכלו הנוכחים אחד על השני בתמיהה, מה קרה? הרב השתגע? מה קרה לרב שהביא עכשיו פיתות? לא ידע שליל הסדר? אמר להם הרב, תדעו לכם, את המצות האלו לקחתי מהתימנים, ותדעו לכם, זה מצות. הם שמרו על המסורת האמיתית מההתחלה ועד הסוף. הלכתי וראיתי איך הנשים עושות את המצות, הן לא לומדות גמרא ולא כלום, אני למדתי את הגמרא במסכת פסחים, וכל מה שעשו, כאילו למדו את הגמרא, הכל ממש בלי שום שינוי, מתחילה ועד סוף. הם היחידים ששמרו על המסורת.

(התודה למשבי"ק הרב שילה יגאלי הי"ו על הבאת המאמר)

תלמידי הכיתות נסעו למושב ינון לנחם את הרה"ג יוחאי עמר שליט"א ולהתברך מפיו. לאחר מכן בירכו ברכת האילנות (ראה עמ' 8) ונסעו לאשקלון למאפית מצות לראות הלכה למעשה כיצד אופים מצות במסורת אבותינו ואף טעמו מהמצות. ונסעו להתרענן ולהחליף כוחות בגן שבע בגדרה. בהליכותם ובחזרתם שינוו התלמידים פסוקים ועוד... והפליאו את הרבנים המחונכים בלימודם

ואלו המצולמים התלמידים הזריזין, לומר את ימא כבר על פה, כבקיין אשר מתימן הן באין. וזכו וקיבלו שי צנוע ונאה אנדתא דפסחא עדת קדושים או גביע לארבע כוסות כיהא לבני מלכים, כאות הערכה על השתדלותם לשמר מסורת אבותינו הקדושים

לעילוי נשמת

חיים בן יחיא נהרי ז"ל, אוריאל אהרן בן אליהו פרץ ז"ל, דוד בן סעיד בשארי ז"ל, ר' אברהם בן יצחק ראוד טביב זצ"ל, יפה בת יחיא נהרי ע"ה, תנצב"ה

תפארת בנים

זכה בהגרלה בשבוע
האחרון במבצע
ליהודים היתה אורה,
זו תורה
התלמיד היקר
אלעזר שמחי נ"י
יהא רעוא שיעלה
מעלה מעלה בתורה
ויראה, אכ"ר

מבצע
ליהודים היתה אורה, זו תורה

נתרם לע"צ
ר' זכריה יחיא בן יחיא זצוק"ל
צאלח בן מנצור הלל ז"ל
יחיא מנצור ז"ל
סעדה מנצור ע"ה
גאלח בת חסן ע"ה
מרים בת אהרן ע"ה
ולעילוי הנשמות הגלמודות
ולהצלחת התורם
החפץ בעילום שמו הי"צ
יהא רעוא שגובות זה יראה כל
זרעו הולכים בדרכי אבותינו
הקדושים, אמן.

במהלך החודשיים האחרונים נתקיים מבצע ליהודים היתה אורה, זו תורה אשר בו צברו הילדים מידי יום ביומו כרטיסים על שעות לימוד תורה אחר התלמוד תורה, בנוסף לשמירת זמנים ועוד... מידי שבוע התקיימה הגרלה על פרסים ובנוסף בסוף זמן חורף התקיימו

שתי הגרלות
על שתי רחפנים
הזוכים בהגרלות הרחפנים

התלמידים הנועים
ה"ה נחמן חזד הי"ו
ה"ה חיים טסה הי"ו

אשר השקיעו ועמלו רבות. יהא רעוא שיעלו במעלות התורה והיראה, אכ"ר

תלמידי הכיתות ברכו ברכת האילנות בפרדס, ואחד בירך בקול רם והוציא ידי חובה את כולם כמנהג אבותינו הקדושים שאחד מברך לכולם וכמבואר בפוסקים

חכמי תימן

הרב אהרן ב"ר שלום הכהן

נולד בצנעא בשנת תרי"ה. למד אצל מארי חיים קרח, והיה לתלמיד חבר. עסק הרבה בגמילות חסדים. אומנותו היתה תופר בגדי מלכים ושרים. היה רב וחזן בית הכנסת אלשרעבי. קבע לו עת ללימוד כשעתיים לפני עלות השחר. היה לו קול נעים ככנור, והיה מהמשררים המומחים ביותר בדורו. היה עומד כשליח ציבור ואומר התפילות והסליחות בקולו הנעים ונעימותו העריכות מליל כיפור עד מוצאי יום הכפורים בלי ליאות חוץ מהפסקות קטנות שהיה נותן לאחר לעזור לו והיה אומר שהוא מרגיש במוצאי יום הכפורים שיש לו כח וקולו צח יותר מליל יום כיפור. האריך ימים מעל תשעים שנה ונלב"ע ר"ח אדר התרצ"ד

התודה...

הברכה...

לידידינו היקר והנעלה אישי החיל ורב העשייה

ר' ברק צברי הי"ו

אשר נתן מזמנו ומכשרונו ומיכלתו למען עם ישראל בכלל ולמען עדתנו בפרט.

יהא רעוא שיוסיף לו השי"ת שנים על שנותיו, בגריאות איתנה ונהורא מעליא, ויראה בגנים ובגני בגים עוסקים בתורת האלודיים, יראים ושלמים כאבותינו הקדושים, צעועים וברים כשאל הנחבא אל הכלים, אכ"ר

הערות. הארות ותשובות לחידות ניתן לשלוח לפקס: 03-9130009 או במייל: Nahari@enativ.com

גני ילדים / תלמוד תורה

"עטרת חיים"

ע"ש המהר"י ורבה"ק זצוק"ל
לבני תורה ק"ק תימן - אלעד
רח' הרא"ש 2 טל: 03-9097022

בנשיאות ובתכנון מרן הגאון הרב יצחק רצאבי שליט"א
בראשות הרב אליהו נהרי שליט"א

זה הזמן להוסיף בקדושה, בתורה וביראת שמים טהורה וצרופה, עם שמירת מסורת אבותינו הקדושים.

הודעה בדבר רישום לשנת הלימודים תשע"ח

הננו להודיע לציבור בני התורה כי נפתחה ההרשמה

לשנה"ל תשע"ח הבעל"ט

לגני הילדים גילאי 3-4-5

לכיתות התלמוד תורה

יש להצטייד
בצילום ת"ז
של שני ההורים
+ ספח

לרישום:

יש להגיע למזכירות הת"ת רח' הרא"ש 2, או להתקשר טל: 03-9097022

אין בהרשמה התחייבות לקבלת התלמיד | קבלת התלמיד מותנית באישור ועדת הקבלה

ניתן להקדיש את העלון להצלחת, לרפואת, לעילוי נשמת שם אחד - לשבוע 50 ש"ח. לארבע שבועות 150 ש"ח. לשנה - הוראת קבע של 50 ש"ח למשך שנה. לפרטים במזכירות הת"ת: 03-9097022